

ТӨГС ГЭГЭЭРСЭН ИХ БАГШ ЧИН ХАЙ

# Жинэ Зурмыс Намр





## Толууца

Сэтгэлдээ нэгдмэл чанар, Үнэний мөнхийн гэрэл оршоогч Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хай хуурмаг хоосон хүмүүний амьдралыг зүрх сэтгэлээрээ туулахдаа хорвоогийн хүмүүсийн зовлон хийгээд уй гашууг мэдэрч, гүнээ харамсдаг ажугу.

Бүүр түүрхэн энэ ертөнцөд амьдрал гэгч заримдаа эрэг өөд буцаж очин хайрт гэрээ олохыг мөрөөсөн, задгай тэнгисийн гүнд дайвалцах, замаа алдаад удсан завь лугаа уйт, чимээгүй бөлгөө. Хайрт нь харин Диваажингаас холын холд нисэн одсон шувууны сүүдэр лүгээ байх ажугу. Үл тайтгарам мөрөөсөл л үлдэх буюу.

*Урьд шөнө би зүүдэллээ.  
Унтах ор, дэрлэх дэрнээс  
Анхил зандан агаарт үнэртэв.  
Үргэлж бид хамт,  
Үнэн хайр минь мөнх.  
Амраг сэтгэлийн мөрөөсөл хөврөв.*

**(Шөнийн зүүд)**

“Эрин Зууны Хайр” ном нь Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хайн чамин тансаг 46 шүлгийг багтаасан цоморлиг юм. Хүмүүний амьдрал, эгэл хийгээд хөөрхийлөлтэй амьтдын заяа тавиланг энэрэн болгоогч нэгэн сүнсний хайр, дуурсал, хөг аялгуу тэргүүтэн эл бүтээлд цогцолжээ. Эрхэм дээдийн ч бай, эгэл жирийн ч бай элдэв хувирал дүүрэн энэ амьдралд хэн ч үхэх төрөхийн хүрднээс булгаж зайлах нь үгүй. Энэ барьцгүй амьдралын далайд Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хай хүмүүний зовлон бэрхийг гүнзгий мэдэрч ойлгодог билээ. Тийм ч учраас Түүний яруу найрагт нь сэтгэлийн шаналал, энэрэл нигүүлсэл нэвт шингэсэн байдаг.

*Уйт зовлонд шаналагсдын төлөө мэгшисээр  
Урсах нулимс эгшиж, урсах үг цөөрч дээ.*  
**(Сэрж сэхээрэгтүн!)**



Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хай шүлэг найраглалдаа сэтгэлийн хөдөлгөөн, оюун санааны дэвшил, өдөр тутмын эгэл амьдралыг тун энгийнээр донж тааруулан өгүүлдэг. Түүний шүлэг найргийн өнгө аяс нь уян зөөлөн, гүн гүнзгий агаад сүнс бүрийн нуугдан буй булан тохойг гэрэлтүүлэн гийгүүлэх сарны туяа мэт бөлгөө. Зарим үес зовлонгийн далайг хөндлөн гулд туулж, аз жаргалын эрэг дээр очихыг хүсэмжлэн буй, хайр тээсэн уйтгарт завь ч юм шиг; нөгөө үес хоромхон зуурын энэ хорвоогийн бүх зам дээр бидний сэтгэлийг сэргээгч зуны бороо мэт буюу. Яруу найрагч маань хүн төрөлхтөн гарваль чанараа ухааран сэхээрч, өгөөмөр эрхэм амьдрахуйн мөрийг дагаж, Үнэнтэй нүүр тулаасай; энэ л гариг дэлхийгээ хамаг амьтан ялгалгүй энх амгалан, эв зохиолтой зэрэгцэн орших Газрын Диваажин болоосой хэмээсэн чин сэтгэлийн залбирлаа өргөжээ.

*Аяа, ах минь, сэрж сэхээрэгтүн!  
Агуу их тэнгисийн дээгүүр бардамхан алхагтун.  
Асан дүрэлзэх наран өөд эгцлэн харж,  
Амьтан бүхнийг аврахын төлөөсөнд өөрийгөө зориулагтун!*  
**(Сэрж сэхээрэгтүн!)**

Яруу найрагт хайртай хэн бүхнийг “Эрин Зууны Хайр” цоморлигийн шүлэг найргийг толилон болгоож, бөхөшгүй хайр болон гэгээрлийн ертөнцөөр аялж, Гэрээсээ хол одсон Нэгэний сэтгэлд оршин буй “хайртайгаа эргэн золгохын” туйлын мөрөөслийг мэдэрнэ үү хэмээн сэтгэлийн цацал өргөмүй.

Гайхамшигт яруу найргийн бадгуудаа хайр, итгэл найдварын дундаршгүй ундарга болгон дэлхийн хүмүүс бидэнд бэлэглэсэн Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хай Тандаа бид дээдийн дээд талархлаа дэвшүүлж байна.

*Аялгуут далайн чимээнд Диваажингийн салхин сэвших  
Амгалан гэгээн ертөнцдөө эгэн бид очноо.*  
**(Ахин учрах маань хэзээ вэ?)**

~ Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хайн Олон Улсын Нийгэмлэгийн  
Номын Хэлтэс

Жич: Яруу найргийн цоморлигийн ишлэлийг налуу үсгээр бичсэн болно.





## Тэр Минь

(Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хайн залуу насандаа бичсэн шүлэг)

Эх бичвэр Ау Лак хэл дээр: "Nhà Tôi"

Унаган багын гэр минь уулын энгэрт билээ.  
Уяхан салхи, урьхан үүлс хурмастын энгээр билээ.  
Алагхан цэцэгс, ногоохон өвс агаартаа анхилнам билээ.  
Аяа, нарсан ой саран авхайд найган бүжнэм билээ.

Үнэр ялдам цэцэрлэгт үзэмж тансаг эрвээхэй наадна.  
Ягаан, шар, хүрэн, улбар, хөх, улаанаар өнгө хуарлан эрээлж,  
Үзтэл туяхан ишнээ өнгийн цэцэгс дэлбээлнэ.  
Ямархан анхил үнэр Диваажин өөд хөтөлнө вэ!

Уулсын ногоон оройг саран гийгүүлэн мэлтийж,  
Уужим саруул агаарт энхжингийн дуу цуурайлна.  
Урин салхины аясаар алтан аялгуу түгэж,  
Уудам цэлмэг тэнгэрт энх амгалан дуурьсана.

Ой хээрийн жим халуун дотноор угтаж,  
Аян замыг тань ерөөн, мөрөөдөл юугий тань түшнэ.  
Олон бээрийн тэртээ тэнгис далай яруухнаар  
Алс хэтийг дуудан миний л хамт дуулна.

Хавартаа анхилуун цэцэгс уул талаар алаглана.  
Зундаа амтат мөрөөдөлд умбан голио царцаа царгина.  
Намартаа шаргал навчис цонх хээлэн шаргина.  
Өвөлдөө халуун галын дөл омог төгөлдөр цоролзоно.

Эргэх дөрвөн улиралд зүрхэнд минь цэцэг дэлбээлнэ,  
Энэ дэлхийн хаа ч очсон үүлс хөвсөлзөн мэндэлнэ,  
Анд олон нөхөд зүрх сэтгэлийг хөгжөөн тэтгэнэ,  
Амьтад болон шувууд дотны найзууд мэт ижилсэнэ!

Хавирган сар мэт пийпаа хөгжмийг тоглонхон  
Халуун сайхан аялгуу юугаа эгшиглүүлнэ.  
Хайрын дуунд сэтгэл хөхин баясч,  
Хайлган зүрх хөгжмийн хэмээр хөглөгдөнө.

Тра ла ла фа ла  
Фа ла ла тра ла  
Тра ла ла фа ла  
Фа ла ла тра ла.





Яруу найрагч нөхөртэйгээ хамт амьдарч байсан үеийн зураг  
1980 оны эхээр, Герман, Мюнхен



Яруу найрагч 14 настайдаа,  
үеэл дүүгийнхээ хамт.  
Ау Лак, Бонг Сон



## Тсооройн Цэ

(Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хайн 20 орчим  
настайдаа бичсэн шүлэг)

Эх бичвэр Ау Лак хэл дээр: "Lời Lạ Sơn"


Алтан дэлхийд төрөх өдөр минь ирж,  
Анхлан тантай учран тохиож билээ.  
Ягаахан зүстэй, мариалаг бөөрөнхий амьтан  
Ямархан баясалтай эхтэйгээ тоглон байлаа.

Өхөөрдсөн харцаа над дээр унаган  
Эгдүүтэй хөөрхнийг минь та гайхдаг сан.  
Өдөр болгон намайг эргэн тойрч  
Элдэв ногоон зууш, амтат ууш авчирдаг сан.

Эрдэнэсээс илүү элбэрэл юү тэнь үнэтэй.  
Ээж бид хоёрын зүрх сэтгэл уяралтай.  
Таны хайр халамж, нөмөр нөөлгөн дор  
Тайван сайхан амьдралаар өсч би торнисон.  
Өдөр өнгөрөх бүрий мах мариа нэмж,  
Өнгийж идэн, өндийж наадан эрхэлсэн...





A rural scene featuring a traditional thatched-roof house in the background. In the foreground, a large pink pig with a black face and several smaller piglets are in a green field. A wooden fence runs across the middle ground. The sky is blue with some clouds.

Тэр нэгэн өглөө тийм л сайхан байлаа,  
Тэнгэрийн хаяа цэлийн үүлс урьхан хөвнө.  
Эхийнхээ дэргэд тухлан таатайхан хэвтэж билээ,  
Эмгэнэлт явдал болохыг яахин бид мэднэ.

Барс, заан мэт бяралхуу  
Булчинлаг хоёр залуу  
Бултан зайлахын зуургүй  
Бяцхан биеий минь ааглан  
Барин авч торонд хийв!  
Бурхан минь, яах нь энэв?

Ачилж хараач, ээж минь,  
Аварч хамгаалаач, эзэн минь.  
Алдрай балчир намайг орхиоч гэж  
Айдаст автан би чарлав!

Хөөрхий ээж минь уйлан хайлахуй  
Харах нүдий нь цөхрөлийн нулимс бүрхэв.  
Харуусал нөмөрсөн сэтгэлийн уй гашууг  
Хурмаст тэнгэрт ч агуулж яахин чадавав!

Миний эзэн цааш харан  
Мөнгө тоолоод гар нь завгүй.  
Мэлмэрэх нулимс зүрх зүсэн  
Машины бүхээгт сэтгэл цөхрөнгүй.

Шинэ хүнийхээ баярыг тэмдэглэж,  
Ширээгээ тооройн мах чимэглэнэ.  
Хонуулаад тэрнийг нядална гэж  
Хоёр залуу хоорондоо хөөрөлдөнө.

Ээ халаг, энэ амьдрал яасан ч их тоглоомтой юм бэ,  
Сүнс минь эцэж туйлдав.  
Зүрхэнд минь нулимс хурж,  
Цус минь горхи мэт урсана.

Энэ л амьдрал юутай хяслантай,  
Эгэл сүнс ямархан гаслантай.  
Элэг зүрхэнд нулимс хураастай,  
Энэлэн горхилж, цус урсаастай.



Төрөхөөс минь эхлэн тэжээсэн болохоор  
Таныг надад хайртай гэж бодсон сон.  
Тэгэвч тэр бүхэн худал байсан юм уу?  
Таны хувьд би олз ашиг төдийхөн гэж үү!

Баяр найрын үеэр хүмүүсийг хөгжөөж,  
Баясан цэнгэхийн бахыг нь хангахын тулд  
Биеийг минь таллан, ясыг минь мөчилнө.  
Махыг минь хуваан, таваглаж өрнө.

Таны энхрийхэн үр хүүхдийг  
Минийх шиг тавилан бүү дайраг.  
Тайван амгалан, урт удаан насалж,  
Мэнд амгалан цугтаа найрстугай...

Энэ л гэр бүлийнхэн ариун сэтгэлээр амьдарч,  
Эргэх олон төрөлдөө хүмүүн болон мэндлээсэй.  
Хувь л тавилангийн эрхээр үйлийн үр тохиож,  
Хэзээ ч гахай л болон бүү төрөөсэй!

Аяа хөөрхий, амьдрал минь баяртай...  
Ард үлдсэн ээж минь тарчлана гэхээс уйтай.  
Энэлэн яах вэ, нулимстай даваагаа би давна...  
Ээж минь дээ... ээж минь!

## *Төсөөлөөд нэг бодооч!*

Өчүүхэн жижиг, хог шороогоор дүүрэн саванд хоригдном,  
Өгүүлэн жишиж хэлэхийн арга алга даа, энэ л газрыг.  
Өндрийн наран, намуун салхин үс ноосонд минь хүртээлгүй  
Өмхий самхай үнэр, шээс шинхэгэн дунд амьдарнам, би!  
Энэ бүхэн хүмүүний тааллаар л юм гэж үү?

Эргэж хөрвөөхийн ч тэнхэлгүй болтол минь  
Элдвийн эм тангаар шахаж бордох юм, намайг!  
Энд үд дунд бүгчим халуун, үдэш орой тэсгим хүйтэн байнам.  
Эрүүл агаар хаана вэ? Энэ амьдралыг юу ч гэмээр юм бэ дээ?

Хүүхдээ яалтай билээ? Тэднийг минь та гишгэчиж орхих биз!  
Хөөрхийс маань хүйт хийгээд бохиросоос үхэж үрэгдэнэ.  
Хэрвээ тэд үлдэж гэмээнэ хариугүй бага насандаа  
Хаа холдох вэ, идүүлэх л биз! Аяа, Бурхан минь, аварч өршөө!!!

Хар дарсан зүүдээ би хэлж ярьж чадахгүй нь,  
Хүмүүн төрөлтөн олон ч хайрлаж энэрдэг нь хэн сэн!?  
Хүмүүсийг цагтахын төлөө халуун цусаа урсгасаар  
Хачин түгшүүрт, зовлонт амьдралаар би амьдарнам.



Мөч мөчөөрөө тасчуулан, хана, таазнаас өлгөгдөж,  
Машины бүхээгт мах болон санжиганадаг аа, бид!  
Өмөлзөн гуйж, шаналсандаа дуу хадаан хэвтэхэд чинь  
Өөдгүй муу алуурчин хоолойг чинь огтлон  
Өнгөт хүрэн цусыг чинь гожгодуулбал яана вэ, хүн та!

Ийм байдлыг хэн тэсч, инээн баясч хэрхэн чадах вэ?  
Ийм байтал зүгээр явж, хэлгүй, дүлий, сохор мэт байх уу?  
Хүмүүн олон догшин хэрцгий болсноос хойш,  
Хайр энэрэл, төрөлх чанараа гээснээс инагш  
Хэвийн мэт болчих нь энэ үү, ийм л аймшигт үйлдэл?

Хүмүүн та нар биднийг өшигчинө, хутгална, зүснэ, тарчлаана,  
Хүлцэл тэвчээрийн хязгаараас өвчин шаналан давна!  
Хайлан уйлнам, туслаач!... Хэн нэг нь гараа сунгаач!?...  
Хачин давчуу, харуй бүрүй, аймшигт ханан дунд  
Халуун цус хаа сайгүй урсана, хальж нэлийнэ.  
Харсаар байтал энэ бүхнийг зогсоон, харанхуйг тонилгох  
Хэн ч алгаа, аймшигтай юм, аюумшигтай юм.  
Харин би хүчин мөхөстөж, дагжин чичирч байна.

Хэрвээ та там гэж юу байдгийг мэдэхгүй бол  
Хүрч ирээд хар, өөр хаа ч биш, тэр чинь энд л байна!  
Хүмүүн андууд минь ээ, үүнийг яанам бэ?  
Хөөрхий намайг тарчлааж, идэхийн учир юунд вэ?

Та болон танай гэр бүлийн хэн нэг нь  
Тэр аймшгийг үйлдэж байна хэмээн  
Төсөөлөөд нэг бодооч!





**Хөгжмийн зохиолч Trần Quang Lộc-ийн сэтгэгдэл:**

Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хайн яруу найргууд нь хайранд уярсан сэтгэлээр дүүргэгдсэн торгомсог зөөлөн хэмжээсээр хөвөрдөг билээ. Түүний шүлгүүд түрхэн зуурын энэ хорвоод хүмүүний сүнсийг гүн бясалгалын цэнгэлд умбаастай Хурмастын оронд хүргэж өгөх хөтөч бамбар нь гэлтэй. Яруухан үгс нь тигэм-таван хөгт хөгжмөөр амьдралын арга билгийг сүлбэлдүүлж, шүүдрийн гялалзсан дусал мэт уянгалаг аялгууг эгшээх нь жинхэнэ ба зүүд, үзэгдэх ба үл үзэгдэхүй, зовлон ба жаргалын мөнхийн уран шигтгээ гэлтэй байдаг.

...Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хайн Эрин Зууны Хайр цомирлогийн дөчин зургаан яруу найраг нь хүмүүний оюун санааны дотоод ертөнцийг төдийгүй гараг дэлхийг тэнгэртэй нь, ургамал амьтантай нь гэрэлтүүлэн гийгүүлдэг билээ. Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хайн яруу найргийн хэмжээлшгүй урын санд нэвтэрсэн уншигч бүр “хүн ба байгалийн хоорондох хайрын” халуун дулаан хэлхээ холбоо, шүтэн барилдлагыг танин мэдэх нь лавтай.

*“Хайрт чамтайгаа эргээд нэгдэхсэн гэх дээ  
Хамаг орчлонгийн даяар дайдад би аялсан.  
Мянга мянган жил болсон ч цөхрөл үгүй хүлээх  
Миний үнэнч сэтгэл мэт цаг хугацаа хүлцэнгүй !”*

*~Эрин Зууны Хайр  
Төгс Гэгээрсэн Их Багш Чин Хай*